

Abstrakt disertační práce s názvem Konstrukce mateřství a feminity ve třech vybraných generacích

Autorka: Mgr. Romana Marková Volejníčková

Cílem této disertační práce byla analýza norem „dobrého“ mateřství, diskurzů a sociálních praktik, které se k těmto normám váží, a jejich propojení a vzájemného vztahu s otázkou aktérství a svobodné volby žen/matek v rámci specifických podmínek ve třech definovaných obdobích. Konkrétně jsem se v této práci zaměřila za prvé na to, jaké existovaly podmínky (z hlediska legislativy, tj. rodinná a sociální politika, z hlediska expertních diskurzů v oblasti psychologie, demografie, pediatrie apod., ale také z hlediska společenských očekávání od žen v rodině i zaměstnání) ve třech definovaných obdobích. Analyzovala jsem, jak jsou v těchto podmínkách definovány a uchopeny jednotlivé normy „dobrého“ mateřství a „správné“ péče o děti, v rámci kterých dotázané matky realizovaly své projekty mateřství. A zaměřila jsem také na to, jaké volby mohly v rámci těchto normativních podmínek matky realizovat, jaké volby vůbec ony samy v jednotlivých obdobích považovaly za možné a reálné a zdali některé z osobních charakteristik matek posílily nebo naopak utlumily možnost matek činit informované volby v rámci svého projektu mateřství. Analýza ukázala, že se postupně proměňují projevy biomoci (Foucault 2004 a 2005) v kontextu „dobrého“ mateřství a „správné“ péče o děti. V prvním období byly patrné obě techniky biomoci, regulační (skrže politická rozhodnutí, legislativa – rodinná a sociální politika, legislativa upravující zaměstnání) i disciplinační (skrže společenské instituce jako je rodina, manželství, dále pak praxe poraden pro těhotné a pro matky; pravidelné lékařské kontroly, které podmiňovaly nárok na příspěvek na dítě apod.). Ve druhém období regulační projevy moci postupně ztrácí, a na síle nabývá disciplinační technika moci. I z narácí matek ze druhé skupiny vyplývá, že společenské instituce hrají důležitou roli v jejich mateřských projektech. Ve třetím období, které je typické větším prostorem pro volby v různých oblastech života, naopak analýza ukázala, že v kontextu péče o děti jsou volby realizovány ve všeobjímajícím a širokém normativním rámci „intenzivního mateřství“, který „svobodné“ volby strukturuje. Analýza narácí a rétorik indikuje, že matky nereflektují v takovém míře regulační mechanismy nebo disciplinaci skrže společenské nebo medicínské instituce, ale z jejich vyprávění byl nejvíce patrný projev seberegulace a sebedisciplíny.